

Visų LIBIS bibliotekų duomenys perkelti į modernizuotą sistemą

Apie projektą

Nacionalinė biblioteka įgyvendino iš [Europos regioninės plėtros fondo](#) lėšų finansuojamą projektą „Modernaus elektroninio turinio išsaugojimas ir sklaida“(METIS). Projekto tikslas – saugoti ir skleisti modernų kultūrinį turinį, kuriant pažangias Lietuvos integralios bibliotekų informacinės sistemos (LIBIS) bibliotekų elektronines paslaugas.

Projekto uždaviniai – modernizuoti LIBIS, perkeliant LIBIS bibliotekų teikiamas el. paslaugas į centralizuotai valdomą debesų kompiuterijos infrastruktūrą ir plėtoti portalą ibiblioteka.lt kuriant naujas ir modernizuojant esamas el. paslaugas.

Projekto svarba

Lietuvos bibliotekinės paslaugos bus teikiamos ir nacionaliniu, ir Europos Sąjungos (ES) lygiu (el. būdu prie sistemos galės jungtis visi ES šalių piliečiai). Bibliotekinės el. paslaugos ir informacija teikiama vieno langelio principu.

Teikiamos el. paslaugos, realizuotos šiuolaikiškomis technologijomis, užtikrinant jų aukščiausią kokybę. Visuomenei tampa prieinamos universalios ir detalios paieškos, kurios pagal semantinius mechanizmus užtikrins lankstesnę ir greitesnę informacijos suradimą. Informacijos filtravimo galimybės leis patogiai atrinkti ir grupuoti duomenis. Paieškose bus naudojami visi bibliografiniai duomenys apie išteklius iš Nacionalinės bibliografijos duomenų banko ir visų LIBIS bibliotekų duomenys.

Užtikrinta viena skaitytojo sąranka. Tai leis gauti el. paslaugas iš visų LIBIS bibliotekų ir palengvins skaitytojų duomenų tvarkymą. Bibliotekoms šios sistemos pagrindu bus nesudėtinga kurti naujas el. paslaugas ir (arba) modernizuoti esamas.

Realizuotas platforminis sprendimas, naudojant valstybės debesų kompiuterijos paslaugą, leis taupyti lėšas informacinei sistemai administruoti ir prižiūrėti.

Projekto eiga

Įgyvendinant LIBIS ir elektroninių paslaugų portalą *ibiblioteka.lt* modernizavimo, sistemos diegimo ir atnaujinimo darbus kurį laiką dėl duomenų perkėlimo iš senosios sistemos į naująją nesklandžiai veikė kai kurių bibliotekų el. katalogai, portalą *ibiblioteka.lt* naudojimas. Šis etapas baigtas – į jungtinį katalogą perkelti sistemoje integruotų 77 bibliotekų duomenys.

Bibliotekinės sistemos centralizavimas leidžia lengviau vystyti ir diegti naujas paslaugas. Bibliotekoms, kurios naudojami centralizuota LIBIS sistema, nebelieka sistemos administravimo darbų: iki šiol kiekviena biblioteka turėjo savo serverius su įdiegta bibliotekine sistema, kiekvieną sistemos naujinį ir naujas paslaugas reikėjo diegti kiekviename bibliotekos serveryje, todėl bet koks sistemos taisymo, naujinimo darbas bus atliekamas gerokai greičiau, efektyviau ir lanksčiau.

Truputis istorijos

LIBIS pradėjo veikti 1996 m. Kasmet ji buvo tobulinama, tačiau iš esmės atnaujinama ir modernizuojama pirmą kartą, pritaikant ją tarptautiniams standartams.

LIBIS – sistema, skirta ne tik pagrindiniams bibliotekos veiklos procesams (kataloguoti – aprašyti visus bibliotekoje saugomus dokumentus; komplektuoti – vykdyti leidinių registravimo, fondų apskaitos procesus; skaitytojams aptarnauti – naudojant integruotus išteklius ir paieškos priemones, aptarnauti skaitytojus bibliotekoje ir nuotolinėmis priemonėmis) automatizuoti, bet ir vykdyti tarpbibliotekinio abonemento funkcijas, keistis bibliografiniais įrašais, duomenų bazėse esančią ir sklaidai skirtą informaciją integruoti į pasaulinius katalogus.

LIBIS programinė įranga įdiegta: 5 Lietuvos apskričių bibliotekose, 60 viešųjų bibliotekų, Lietuvos Respublikos Seimo bibliotekoje, Amerikos lietuvių kultūros archyve ALKA, 3 specialiosiose ir 6 Lietuvos muziejų bibliotekose.

Kokius iššūkius teko patirti projekto komandai duomenų perkėlimo etape

Migracijos arba duomenų perkėlimo procesas užtruko apie mėnesį. Jis vyko dalimis pradedant nuo didžiausių bibliotekų ir baigiant muziejų bibliotekomis. Pradėta nuo Lietuvos nacionalinės bibliotekos, kad visas naujoves ir galimus nesklandumus pirmiausia išbandytume patys. Be to, Nacionalinė biblioteka turėjo ir valdo didžiausią informacijos išteklių ir duomenų masę. Pirmiausia buvo stengiamasi kiek įmanoma operatyviau spręsti vartotojams svarbiausias ir skubiausias problemas. Buvo pavienių sudėtingų atvejų, kuriuos projekto komanda, bendradarbiaudama su projekto vykdytojų komandos specialistais, po bendrų konsultacijų sėkmingai išsprendė.

Perkeliant duomenis konkrečios bibliotekos neteikė el. paslaugų nuo 1 iki 2 dienų. Rūgštį ir rūgščių dar bus vertinama ir tikrinama duomenų kokybė, formuojami darbuotojų ir išorinių sistemos naudotojų darbo su nauja sistema ir jų paslaugomis įgūdžiai.

Portalo galimybių pristatymas bibliotekininkams ir vartotojams

Bibliotekų darbuotojams sukurta prieiga prie IT paslaugų valdymo sistemos (<http://pagalba.lnb.lt>), kurioje teikiama visokeriopa pagalba koordinuojant kiekvieną paslaugų diegimo ir aptarnavimo tobulinimo etapą. Bibliotekų vartotojai naudojami jau įprasta bibliotekose įdiegta „Klausk bibliotekininko“ paslauga. Kadangi vartotojams rūpi paslaugų įgyvendinimo konkrečioje bibliotekoje eiga, jie rūpimus dalykus aiškinais teikdami užklausas ir kreipdamiesi į konkrečios bibliotekos vartotojų aptarnavimo specialistus.

Bibliotekininkams jau vyko *ibiblioteka.lt* portalo paslaugų mokymai, kuriuos organizavo projekto diegėjo komanda. Rugsėjo mėnesį mokymus (iš Lietuvos kultūros tarybos lėšų) toliau vykdys Nacionalinės bibliotekos specialistų komandos. Pirmiausia bus apmokomi metodinių bibliotekų centrų, t. y. penkių apskričių bibliotekų specialistai, lektoriai, jie vėliau šią patirtį perduos savo regionų bibliotekų atstovams. Nacionalinės bibliotekos uždavinys – tinkamai parengti bibliotekų personalą, nes tik kvalifikuoti bibliotekų darbuotojai galės skaitytojus ir vartotojus išmokyti naudotis pažangiomis bibliotekų elektroninėmis paslaugomis.

Kita labai svarbi auditorija yra Lietuvos leidėjai. Portale teikiamos jiems aktualios paslaugos palengvins darbą, supaprastins rengiamų leidinių registravimo ir publikavimo procedūras. Leidėjams taip pat bus organizuotas naujų paslaugų pristatymas.

Sistemų sujungimo vizija: perspektyvos ir galimybės

Pasak procesų pokyčių įgyvendinimo ekspertų, informacinės sistemos diegimas – gana didelis ir daug pastangų reikalaujantis iššūkis, nes reikia ne tik įdiegti sistemą, bet ir pakeisti žmonių elgseną, įpročius ir procesus. Informacinės sistemos diegimas apima net devynis sudėtingus ir laiko imlius etapus: planavimo, įsigijimo, analizės, projektavimo, programavimo, testavimo, diegimo, mokymo, bandymo. Norint įsodiegti informacinę sistemą reikia nusiteikti tam skirti nemažai laiko ir pastangų, bet pagal tinkamai nustatytus reikalavimus suprojektuota informacinė sistema, įgyvendinti procesų patobulinimai ir pakoreguota darbuotojų elgsena neabejotinai atpirks visą skirtą laiką ir pastangas.

Sukūrus konsoliduotą integralią bibliotekų duomenų sistemą yra sudarytos sąlygos toliau plėtoti LIBIS ir Virtualią elektroninio paveldo sistemas. Tai svarbu vertinant kultūros duomenis sistemiškai, kaip visumą, o ne kaip atskirų institucijų saugomas duomenų bazes. Šiandien aktualūs duomenų atvėrimo klausimai, yra poreikis duomenis turėti „realiu laiku“, duomenis naudoti pakartotinai. Didžiules galimybes suteikia dirbtinio intelekto technologijos. Nacionalinės bibliotekos ekspertai tiria ir analizuoja funkcionalumus, užtikrinančius personalizuotą vartotojų prieigą prie informacijos ir turinio, diegiant inovatyvius skaitmeninės humanitarikos įrankius ir siekiant platesnio duomenų panaudojimo.